

Předmluva

Budoucnost potřebuje minulost

Od hraniční výspy k území ve středu Evropy

Podrobná historie Šafova, dlouhá 700/800 let, není hlavním záměrem této práce. Spíš jsme měli v úmyslu nastínit v hlavních bodech proměnlivý osud lidí, žijících a působících v tomto místě bezprostředně na hranici Moravy a Rakouska, Česka a Rakouska. Jsou zde vyličené dramatické události nejrůznějších epoch, vzestupy a pády, vrcholy i propasti jednoho místa, jedné oblasti.

Šafov byl: německý,
 německo-židovský,
 německo-český a dnes je
 „čistě“ český !

Opravdu dramatické proměny. Líčení osudu mikrokosmu Šafovska ve vztahu k Langau odráží jako v zrcadle všechny velké události 20. století.
Skutečně zde platí: v malém světě se odráží svět velký.

Langau mělo v roce 1961 (těžba uhlí, hospodářský rozmach) 1384 obyvatel, v roce 2001 už pouze 764 – včetně obce Hessendorf.
Šafov měl v roce 1843 přesně 1251 obyvatel, v roce 1994 už jen 169.

Čísla ukazují nejpřesněji realitu našeho společného pohraničí.

Jenže: dnes už nejsme pohraniční území, dnes jsme zemí v srdci Evropy.

Nejsme už poslední území „svobodného světa“, nejuvýchodnější území svobodného Západu a Šafov už není na konci sovětského impéria, území u železné opony Evropy, která oddělovala i ty nejmenší sousedící vesničky, Šafov a Langau, která zamezovala jakoukoli komunikaci a znamenala naprostou izolaci beze vztahů.

Zde, na jihu Čech a Moravy a na severu Waldviertelu a Weinviertelu na sebe jako málokde narážel Východ a Západ. Tento fakt utvářel zdejší oblast. O to důležitější je stále mít na zřeteli, že po 800 let zde bylo naprosto normální JÍT Z JEDNOHO MÍSTA DO DRUHÉHO. Dnes to ještě možné není. Ještě je nutné ujet asi 30 kilometrů, chceme –li překonat skutečnou vzdálenost 3 kilometrů. A to v dnešní době telekomunikací. Ale před 11 lety to bylo 75 kilometrů. A v létě máme asi po deset dní možnost, přecházet přes otevřenou hranici přímo z Šafova do Langau, navštívit sousedy. Chceme-li to ovšem.

Nejsme už oblastí, kde se stýkaly dva naprosto protichůdné společenské řády.

Jsme už zase sami sebou – smíme už zase být sami sebou, je to dokonce velmi žádoucí.

A kromě toho – není žádná jiná možnost!

Je dnešní skutečností, že ležíme v srdci Evropy.

Už 11 let jsme sousedy ve společné „svobodné Evropě“ a je pouze na nás, jak tuto možnost a šanci uchopíme nebo necháme odplynout.

Uvědomujeme si to ?

Chceme vlastně vůbec toto sousedství?
Máme z něj radost?
Nebo máme ze sebe navzájem strach?

Otevřená hranice neznamena především konkurenci, různou kupní sílu a nesnadné podmínky a změny v mnoha oblastech. Jistě, i tohle je realita. Ale otevřená hranice nabízí našim znevýhodněným oblastem na obou stranách hranice mnohem víc - nové možnosti setkání lidí, novou spolupráci na všech úrovních. Je to náš společný domov, náš společný životní prostor. Právě proto je pro nás velmi důležité znát i svůj původ, svoje kořeny.

Je možné zde vnímat velmi pozitivní dynamický vývoj a ti, kdo dokážou poznat jeho znamení a využít je, jsou připraveni vykročit. Publikace, kterou Vám předkládáme, představuje také jasné cesty a akce pro uskutečnění společné budoucnosti. Už dávno jsme příkladným rozvíjejícím se evropským regionem. Nenechejme tuto šanci pominout.

Zvláštní poděkování patří profesorům Katolického gymnázia v Třebíči, kteří se svými studentkami a studenty shromažďovali a zpracovávali v seminářích materiál pro tuto knihu. Nemá být vědeckým pojednáním, ale je velmi seriózním zpracováním místní historie Šafova a tím také hraniční oblasti Šafov – Langau. Svého knižního předchůdce má v publikaci „Schaffa – Andrea Linsbauer und Johannes Brandtner“, vydané v roce 1995, a v brožůře Hranice/Grenze.

Bylo zapotřebí mnoha setkání, rozhovorů, překladů a tlumočení, aby kniha Šafov/Schaffa mohla vzniknout. Všem, kdo se na nich podíleli, profesorům i studentům, patří velký dík. Výsledek této práce je znamenitým přínosem pro společnou budoucnost jmenované hraniční oblasti i Česka a Rakouska.

Jedno jméno je třeba uvést: profesor Drahomír Havlíček. Má velkou zásluhu na uskutečnění tohoto díla. Děkujeme.

Upřímné poděkování patří také Fondu malých projektů CBC PHARE a společnosti EURO SOLA za finanční podporu.

Za pár týdnů budeme slavit dva státní svátky. V Rakousku se 26.10. slaví odchod posledních vojáků ruského okupačního vojska ze země.
28.10. je český státní svátek: Den vzniku samostatného státu, osvobození od Rakouska.

V budoucnosti bychom možná mohli oslavovat našimi státními svátky jiné události. Kéž je tato předmluva pro takovou budoucnost malým symbolickým zamyšlením.

Šafov, září 2001
Andreas Johannes Brandtner
Farář v Langau

ZUKUNFT BRAUCHT HERKUNFT

Vom Grenzland zum Kernland

Die Geschichte von Šafov/Schaffa, die sicherlich 700/800 Jahre umfasst, ist hier nicht durchlaufend dargestellt worden. Es sollten vielmehr Schwerpunkte gesetzt werden, die das wechselhafte Schicksal der darin wohnenden und wirkenden Menschen beleuchten - dieses Ortes an der direkten Grenze Mähren – Österreich, Tschechien - Österreich, mit seiner dramatischen Geschichte in den verschiedensten Epochen, seinem Auf und Ab, seinen Höhen und Tiefen, die in dieser Broschüre sehr anschaulich dargestellt sind.

Schaffa war konkret: deutsch,
deutsch - jüdisch,
deutsch-tschechisch und ist
heute „rein“ tschechisch!

Hier fehlt nichts an Dramatik. Die Darstellung dieses Mikrokosmos Šafov mit Beziehungen zu Langau lässt nichts an den großen Ereignissen, spiegelbildlich, des 20. Jahrhunderts zu wünschen übrig.

Es gilt sehr deutlich: In der kleinen Welt spiegelt sich die große wieder.

Langau hatte 1961 (Bergbau, wirtschaftlicher Höhepunkt) 1384 Einwohner, im Jahre 2001 aber nur noch 764 – zusammen mit Hessendorf.

Šafov hatte 1843 exakt 1251 Einwohner, 1994 nur noch 169.

Diese Zahlen zeigen uns deutlichst die Realität unseres gemeinsamen Grenzraumes.

Nur: Wir sind heute nicht mehr Grenzland, sondern Kernland.

Wir sind nicht mehr das Ende der „Freien Welt“, der äußerste Osten des Freien Westens und wir sind in Šafov nicht mehr das Ende des Sowjet- Imperiums, am Ende des Eisernen Zaunes, des Eisernen Vorhangs, der Europa und so auch die kleinsten Zellen, die zwei Nachbarorte Langau und Šafov, eisern getrennt hat, d.h. jegliche Kommunikation unterbunden hat, und totale Beziehungslosigkeit bedeutete.

Keine andere Region unserer Heimat ist so stark vom Aufeinanderprall von Ost und West geprägt, wie die Region des südlichen Böhmens und Mähren sowie des nördlichen Waldviertels und Weinviertels - auch das ist unsere Wirklichkeit. Deshalb ist es umso wichtiger sich klar vor Augen zu halten, was 800 Jahre hindurch das Normalste war: Von einem Ort zum anderen zu gehen. Es ist heute noch nicht möglich. Noch muss man fast 30 Kilometer mit dem Auto fahren, um die eigentliche Distanz von 3 Kilometer zu überwinden. Und das im Zeitalter der Telekommunikation. Immerhin, vor 11 Jahren waren es noch 75 km.. Schon gibt es jährlich im Sommer ca. 10 Tage, an denen die Grenze offen ist, und wir, die Bewohner von Langau und Šafov, den anderen Ort besuchen können – wenn wir es wollen!??

Wir sind nicht mehr die äußersten Berührungspunkte zweier völlig entgegengesetzten Gesellschaftsordnungen.

Wir sind wieder wir selbst - und dürfen es auch wieder sein, ja, es ist sogar gewünscht, erhofft. Und: es gibt keine Alternative dazu!

Heute ist dies Tatsache: Wir sind im Zentrum des Herzens von Europa,
wir sind seit 11 Jahren freie Nachbarn in einem „freien Europa“,
es liegt ganz an uns, diese Freiheit, diese Möglichkeiten und Chancen zu nützen oder
verstreichen zu lassen.

Sind wir uns dessen bewusst?
Wollen wir eigentlich diese Nachbarschaft????
Sind wir froh darüber?
Oder haben wir Angst voreinander??

Die offene Grenze bedeutet nicht in erster Linie - wie es leider zu oft in diesen Orten gesehen wird- Konkurrenz, unterschiedliche Kaufkraft, und schwierigste neue Bedingungen der Umstellung in verschiedensten Bereichen. Natürlich, auch das! Aber noch mehr bedeuten diese offenen Grenzen für unsere benachteiligten Regionen in erster Linie neue Möglichkeiten der Begegnung von Mensch zu Mensch, neue Kooperationen auf allen Ebenen. Es ist unsere gemeinsame Heimat, unser gemeinsamer Lebensraum. Umso wichtiger für das gemeinsame Verstehen ist es, um die jeweilige Herkunft möglichst gut Bescheid zu wissen.

Die offene Grenze bedeutet nicht in erster Linie -wie es leider zu oft in diesen Orten gesehen wird- Konkurrenz, unterschiedliche Kaufkraft, und schwierigste neue Bedingungen der Umstellung in verschiedensten Bereichen. Natürlich, das auch! Aber noch mehr bedeuten diese offenen Grenzen für unsere benachteiligte Regionen in erster Linie neue Möglichkeiten der Begegnung von Mensch zu Mensch, neue Kooperationen auf allen Ebenen.

Eine dynamische Entwicklung im positivsten Sinne des Wortes ist festzustellen. Eine Aufbruchstimmung herrscht bei denen, die diese Zeichen erkennen und umzusetzen wissen.

Die vorliegende Broschüre zeigt auch klare Darstellungen von Wegen und Aktionen einer möglichen, gemeinsamen Zukunft.

Wir sind längst eine beispielhafte, europäische Wachstumsregion. Lassen wir diese Chance nicht ungenutzt vorbeiziehen.

Besonderer Dank gebührt den Professoren des katholischen Gymnasiums Třebíč, die mit den SchülerInnen des Gymnasiums in kleinen Seminaren dieses Material zusammengetragen und bearbeitet haben.. Das heißt auch, dass es sich beim vorliegenden Buch nicht um eine wissenschaftliche Abhandlung handelt, sehr wohl um einen ernstzunehmenden Beitrag der Aufarbeitung der lokalen Geschichte von Šafov und damit des Grenzraumes. Šafov – Langau. Es ist eine Weiterführung des im Jahre 1995 herausgegebenen Buches „Schaffa“ – Andrea Linsbauer und Andreas Johannes Brandtner (Edition Sola) und Hranice / Grenze.

Zahlreiche Übersetzungen, Treffen und Gespräche waren notwendig, um das vorliegende Buch verwirklichen zu können. Ihnen allen, den Lehrern und Studenten, sei an dieser Stelle gedankt. Dies ist auch ein großartiger Beitrag der Aufarbeitung und zukunftsweisenden Arbeit für den Grenzraum zwischen Österreich und Tschechien, ein Beitrag für die gemeinsame Zukunft Österreich Tschechien.

Ein Name darf besonders erwähnt werden: Prof. Drahomír Havlíček. Er hat ein großes Verdienst am Zustandekommen dieses Werkes. Danke.

Besonderer Dank gebührt PHARE und dem EURO SOLA, die den finanziellen Teil gemeinsam getragen haben.

In ein paar Wochen, am 26.10, ist österreichischer Nationalfeiertag:

Der Tag, an dem 1955 der letzte (russische) Besatzungssoldat Österreich verlassen hat.

Der 28.10. ist der tschechische Nationalfeiertag:

Die Entstehung der 1. Republik, die Freiheit von Österreich.

Vielleicht sollten wir in Zukunft andere Ereignisse als „Feiertage unserer Nationen“ wählen!?

Als kleines Symbol in diese Richtung sei dieses Vorwort!

Šafov, September 2001

Andreas Johannes Brandtner

Pfarrer in Langau

IDEE UND REALISIERUNG

**Eva Hortova
Andreas Johannes Brandtner**

**all jenen gewidmet,
die an eine gute nachbarschaft glauben
und
diese auch gestalten**